

OKÉNKO

DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXXII

Květen 2023

číslo 5

Městečko

Ulice vygruntoval déšť jak dívčina
na kolenou
městečko je čisté bez kouře vzpomínek
v povětří trvá polibek mých rodičů
jarní hrom před kovárnou
splašený kůň

Anna Kamińska

Putin opět o Velikonocích zapaloval svíčku v chrámu.

Závist je nemoc slabochů, kteří jsou líní si sami vybudovat to, co závidí jiným.

Čas sociální nejistoty a strach, co a jak bude, je živnou půdou pro neopodstatněné domněnky provázené bezobsažnou mnohomluvností. Dochází k matení pojmů a ztrátě jasně a věcně pojmenovat, co se skutečně děje.

Úvodem

Ukrajinci dál bojují za svobodu, navzdory dalším mnoha padlým a zabitým civilistům. Jsem potěšen jednáním našeho pana prezidenta a slovenské paní prezidentky na Ukrajině. Četné ostřelování civilních objektů a vraždění občanů v den jejich návštěvy bylo cílené. Rusko předsedá Radě bezpečnosti OSN. Jediný Izrael na protest z jednání odešel. Některé státy proti Rusku protestovaly verbálně, většina ale svou nečinností ruské předsednictví legitimizovala. Jednou se nás děti budou ptát, co jsme proti ruskému imperialismu a jeho válečným zločinům dělali. Někteří naši občané ještě neobjevili, že jsme Evropany z EU a patříme do NATO. Rusko neohrožujeme. Švýcaři a Rakušané se NATA nebojí. To diktátoři straší své poddané, aby je mohli ovládat a měli na koho svádět svou neschopnost pečovat o svou zemi. Zesnula vzácná žena, paní Dana Němcová. Paní Petra Procházková byla oceněna nejvyšším francouzským vyznamenáním. Katolická církev (a muslimové) nedává ženám patřičné slovo, proto D. Němcové a P. Procházkové v květnovém Okénku dáváme větší prostor. O svátku Šavuot – „Padesát“ dní po Velikonocích, židé slaví dar Tóry – boží moudrosti. Křesťané navíc slaví konečné vylití Ducha na boží lid. Umíme to lidem vysvětlit? /v

- Bůh není laskavý. On je Laskavost, a naše laskavost je (vědomě či nevědomě) přenášením jeho laskavosti na naše blízké.
- Bůh není moudrý. On je Moudrost a my dokážeme být moudří, pokud přenášíme jeho moudrost do svého života a inspirujeme své blízké.
- Bůh není milující. On je Láska a my dokážeme milovat, pokud jeho lásku přijmeme a dále rozdáváme (i nepřijemným lidem) - a tedy zdaleka nemusí jít o city, ale o velkorysý projev příjemci. Dítěti též jako rodiče často nedáváme, oč nás žádá - ale to, co mu skutečně prospěje (třeba místo bonbónu mrkev).
- Bůh byl, ale už není Všemohoucí! Části své všemohoucnosti se dobrovolně vzdal v náš prospěch - daroval nám svobodnou vůli. To je velmi riskantní (taky na to dopláci), ale je to jediná možnost, jak může občas zakusit naši lásku - tedy být milován zvenčí!

JeKun

Výchova znamená pochopit, že v životě je něco jiného než jen STRACH a PROSPĚCH. Ale obávám se, že právě mezi těmito póly se většina lidí pohybuje. Jiné věci, jako SOUCIT, POCTIVOST, VDĚČNOST, POKORA, u nich neexistují. A na to právě populismus sází: „Tohoto se budete bát, z tohoto budete mít prospěch“.

Zdeněk Svěrák

Zuzana Čaputová

Velký piatok je pre nás príležitosť zastaviť sa na prahu blížiacich sa sviatkov a vnímať hĺbku veľkonočného posolstva. Premýšľať o bolesti a nádeji. O schopnosti odpúšťať a neodpovedať na zlo ďalším zlom. Pretože práve to je piatkové posolstvo aktuálne rovnako pre všetkých bez ohľadu na vierovyznanie. Je mimoriadne dôležité práve dnes, v časoch, keď sa obraz našej spoločnosti i stav sveta natoľko líšia od našich túžob a očakávaní. Posolstvo Piatku predstavuje výzvu, aby sme sa zbavili predsudkov, aby sme neodsudzovali a netrestali. Nedajme sa ovplyvniť nenávisťou, nechajme prehovoriť lásku, súcit, pochopenie a milosrdenstvo. Iba tak sa bolesť okolo nás i v nás môže pretaviť do nádeje.

Modlitba manželů

Bože, děkujeme ti, že jsi pro nás vymyslel manželství, abychom spolu mohli být tvým obrazem, obdarovávali se láskou, vzájemně si pomáhali a předávali život lidskému pokolení. Chceme žít ve vzájemné lásce, v trpělivosti, pokoji a věrnosti. Svým příkladem chceme dobře vychovávat děti.

Prosíme tě k tomu, Bože, o pomoc.

Děkujeme ti za tvé přátelství a tvou péči – za to, že nám žehnáš. Prosíme tě o další přízeň. Amen.

DANA NĚMCOVÁ

„Proč má mít stát totální moc, kterou mu svým strachem a netečností dáváme do rukou?“

D. N.

Olga Sommerová o Daně Němcové natočila tři filmy. GEN (Galerii elity národa), snímek o Chartě 77, jejíž mluvčí Němcová byla, a film o Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, který spoluzakládala.

Vždy když jsem se s Danou setkala, říká režisérka, měla jsem dojem, že se nad její hlavou vznáší svatozář. Pochopila jsem, že do její náruče se vejde celý svět. Jedinečná žena, životem a dějinami zkoušená, vykonala pro spravedlnost a pravdu tolik, že si navěky vysloužila obdiv a vděk všech uznalých lidí v této zemi.

Jako vzpomínku na Danu vybírám výpovědi ze svých filmů, protože raději cituji, než popisuji.

„V sedmdesátých letech jsme se skamarádili s Jirousovými a se skupinou Plastic People a s těmi vlasatými kluky a holkami kolem nich, protože já měla vždycky slabost pro lidi, kteří byli podezřelí a pronásledováni. Naháněli nás na koncertech, mlátili lidi, kteří se ničím neprovinili, než že chtěli hrát a zpívat svoji muziku.“

V roce 1976 během vykonstruovaného procesu s Martinem Jirousem, Pavlem Zajíčkem, Vrářou Brabencem a Svatoplukem Karáskem padly nepodmíněné tresty a vznikla idea Charty 77, kterou Dana Němcová jako jedna z prvních podepsala.

„S perzekucí jsem počítala. Ze své zkušenosti z padesátých let jsem si říkala, že je to i moje odpovědnost, a jestli si to necháme líbit, tak mi jednou moje děti můžou říct: jak to, že jste tohle všechno dopustili. Když jsem Chartu podepsala, tak mě po výsledku v Ruzyni, kde jsem odmítla vypovídat, přišli domů přemlouvat, ať vezmu podpis zpátky, že dětem se může něco stát. A přestože jsem beránci povaha, tak jsem se tenkrát rozčílila a řekla – já jsem to udělala právě kvůli svým dětem – a třískla jsem před těmi pány dveřmi, až padala omítka.

No a pak bylo veselo, my jsme to brali s humorem, protože jsme věděli, že děláme něco dobrého, že to stojí za to, a stáli jsme při sobě. Moje děti byly se mnou vždycky solidární.“

V roce 1978 vznikl Výbor na obranu ne-

spravedlivě stíhaných (VONS), jehož byla Dana Němcová spoluzakladatelkou.

„Monitorovali jsme v duchu helsinských dohod porušování lidských práv, zveřejňovali jsme případy lidí, kteří byli stíháni za své přesvědčení. Sledovali jsme průběh trestních stíhání, jezdili jsme k soudům. Kontaktovali jsme rodiny zadržovaných, aby věděly, že nejsou osamoceni. Zprávy o soudních procesech jsme posílali do západních médií. To bránilo režimu mít úplně volnou ruku v tom, jak nakládali se svými odpůrci. Proč má mít stát totální moc, kterou mu svým strachem a netečností dáváme do rukou?“

Po roce činnosti VONS vypukl monstrproces, deset jeho členů bylo uvězněno.

„Jednou, když mě pustili na krátkou procházku do kóje na vězeňském dvoře, našla jsem na železných dveřích vyrytá jména dalších dvanácti členů VONS, kteří nastoupili na naše místa. Byli jsme věznění, ale s pocitem, že když jsme se my starali o lidi a jejich rodiny, tak je postaráno i o nás a naše děti.

Po půlroce bylo šest z nás odsouzeno, Petr Uhl na pět a půl roku, Václav Benda na čtyři roky, Václav Havel na čtyři roky, Jiří Dienstbier na tři roky, Ota Bednářová na tři roky a já dostala podmíněný trest, protože to bylo přece jenom silný kafe zavřít ženskou, která je nemocná a má sedm dětí. Po propuštění jsem v té činnosti pokračovala dál.“

V lednu 1989 byla Dana jako mluvčí Charty 77 znovu uvězněna za to, že položila k soše svatého Václava květiny na památku Jana Palacha a Jana Zajíce.

Pro Danu Němcovou, českou Ženu Evropy roku 1997, předsedkyni správní rady Výboru dobré vůle Olgy Havlové, spoluzakladatelku a psycholožku Poradny pro uprchlíky začala nová kapitola její dramatické a obdivuhodné životní pouti.

Nikdy nezapomenu na Daninu větu, že člověk se nesmí za žádných okolností vzdát zodpovědnosti za tento svět.

Při natáčení jejího portrétu v rámci série GEN našla Dana fotografii svého nejmladšího syna Jakuba, který tragicky zemřel.

„Pro mě je to tak, že jsme tu všichni jenom na chvíli. Pán dal, Pán si ho zase vzal. Ten můj svět není jenom svět tady, ten můj svět je trochu větší. O tom druhém nic nevím a nic si nenalhávám, třeba není, ale já žiju v předstávě věčnosti. A co to je těch pár let tady?“

Těch „pár let tady“ byl obrovský dar, který nám Dana Němcová se svými statečnými přáteli věnovala. Jenom nevím, jestli jsme si ten dar zasloužili. Myslela jsem, že tady Dana musí být navždy, nedovedla jsem si představit, že se už nikdy nebudu těšit v záplavě její laskavé moudrosti, kterou obdarovávala všechny bez rozdílu.

Teď už Dana ví, jestli existuje její velký svět věčnosti. Šťastnou cestu, Danu!

BLAHOPŘEJEME

- paní Petře Procházkové. Francie ji ocenila nejvyšším státním vyznamenáním Řádem čestné legie, které jí předal francouzský velvyslanec v Praze Alexis Dutertre.

„Jste legendou válečné žurnalistiky, neúnavnou bojovnicí za lidská práva i úspěšnou spisovatelkou,“ řekl Dutertre. „Umíte vysvětlit složitost geopolitických vztahů v konfliktních oblastech a zároveň vystihnout jednotlivé lidské příběhy,“ dodal velvyslanec a ocenil také její osobní odvahu a angažmá při pomoci dětem, ženám a obětem konfliktů. Petra Procházková napsala několik knih a podle její novely Frišta vznikl film Moje slunce Mad, který získal cenu francouzské filmové akademie César pro nejlepší celovečerní animovaný film. Tato kniha i film jsou podle velvyslance jen další ukázkou snahy Procházkové o hledání novinářské pravdy a mezilidského porozumění.

Dutertre také vyzdvihl aktivity Procházkové v postsovětském regionu a její zaměření na dění na Ukrajině po okupaci Krymu Ruskem v roce 2014. Česká novinářka ve své děkovné řeči hovořila o neaktuálnějších příbězích Ukrajinců, o nichž psala.

„Děkuji za toto ocenění“ řekla Petra Procházková. „Nedokážu spočítat, kolik lidí mi svěřilo své intimní pocity, když jsem sdílela jejich bolestivé okamžiky nad hroby jejich dětí. Věřili, že právě jejich příběh pohne svě-

toovým svědomím. Jsou to velké naděje. Dnešní den svědčí o tom, že to nejsou úplně plané naděje. Těším se na dobu, kdy nebudu mít co psát.“

Petru Procházkovou proslavily reportáže z míst válečných konfliktů, které vznikly po rozpadu Sovětského svazu na Kavkaze. Dokázala se dostat i mezi guerillové bojovníky na Východním Timoru, působila v Afghánistánu. Několik let se zajímala o problematiku Ččenska a Náhorního Karabachu, v ruském Grozném založila dětský domov pro 50 válečných sirotků. V posledních letech se soustředila na dění na Ukrajině.

Řád čestné legie je francouzské nejvyšší státní vyznamenání, udělované francouzským prezidentem za vynikající civilní nebo vojenské zásluhy o francouzský národ. Mezi české nositele řádu patří například Tomáš Garrigue Masaryk, Václav Havel, režisér Miloš Forman, malíř František Kupka nebo Petr Pavel.

ZAJÍMAVÝ ROHOVOR

Petra Procházková, 24. 4. 2023

Ukrajinec Jevhen Titarenko prý vždy chtěl točit komedie. Má smysl pro humor. Ten je cítit i z filmu, který má ovšem do komedie daleko. Snímek Východní fronta je možné vidět i v českých kinech.

„No tak dobře. Pojďme mluvit rusky,“ řekne s úsměvem a předvede ruštinu bohatou, bezchybnou, takovou, jakou mluví většina Ukrajinců, když chtějí.

Jevhen Titarenko je ukrajinský intelektuál, umělec, filmový režisér, záchranář, zakladatel skupiny dobrovolníků Špitálníci.

Mimo jiné jsme se ho zeptali:

Máte ve vaší skupině nějaká vnitřní pravidla, která jste si sami zavedli?

Jednou jsme zachraňovali těžce zraněné děvče. Obě nohy pryč. Ve chvíli, kdy jsme se jí snažili pomoci a dostat ji do bezpečí, začali nás (Rusové) silně ostřelovat. Najednou to spadlo hned vedle nás.

Můj parťák se snažil holku ošetřit a odtáhnout, zasáhly ho ale střepiny, krvácel, nebylo to však nic strašného. Stále nechtěl z místa odejít, pořád se snažil té dívce poskytnout první pomoc. Přitom jsme věděli, že ona umře. Prakticky už byla mrtvá. Nakonec to on přežil, holčina ne.

Když jsme se dostali do bezpečí, rozebírali jsme tu situaci a já jsem ho musel důrazně napomenout. „Proč jsi udělal takovou hloupost?“ ptal jsem se ho. Protože kdyby vážněji zranili i jeho, musí tam pro něj jít další náš člověk. Zachraňovat ho. Riskovat.

Měl tam tu umírající dívku nechat vykrváčet?

Ano. Život zdravotníka je důležitější než zraněného. Holku nezachrániš, ale přežiješ a zachrániš pět dalších. Nebo třicet.

Ale ona ještě žila...

Jenže jí nebylo pomoci. Mohli bychom ji zachránit, jedině kdybychom měli na místě sterilní operační sál a tým lékařů. Holka měla utržené obě nohy, spoustu dalších zranění střepinami, obrovskou ztrátu krve... a my bychom ji museli odtáhnout k autu a pak ještě nějakou dobu vézt do nemocnice.

Šanci neměla žádnou a můj záchranář tím, že se jí snažil zachránit, vystavoval nebezpečí nás ostatní. Protože kdyby ho vážněji zranili, my bychom ho tam nenechali. Někdo by šel, třeba by ho taky zranili, šel by další. To je velmi chybný postup. Jediné správné řešení bylo ji tam nechat.

Jak vám své chování vysvětlil?

Řekl: „Kámo, já jsem byl první, kdo se k ní dostal. Musel jsem zkusit všechno. Tak jsem chtěl, aby přežila.“

Lidsky jsem ho chápal. Přesto jsem mu řekl: „Chlape, tys nás všechny ohrozil. Pomáhat jí už nemělo žádný smysl.“

Na Donbase jsme skoro nikdy neviděli, že by auta odvázející raněné byla nějak označena jako nebojová, křížem například...

Máte pravdu. Už pár let žádné označení nepoužíváme. Pro Rusy je totiž výhodné zabít

ukrajinského zdravotníka. Protože je spočítáno, že jeden zlikvidovaný zdravotník znamená deset mrtvých vojáků, které nezachrání. Takže se nás snaží zasáhnout.

Skutečně na vás cílí proto, že jste zdravotníci?

Vím to na sto procent. V roce 2015 se dokonce dostali na naši vlnovou délku a povolali nás jakoby zachraňovat raněné. „Jste tady, pomozte... máme raněné!“ prosili. Ale byla to past. Chtěli nás dostat na místo, kde nás snadno rozstřílí jejich děla.

Byla někdy smrt opravdu blízko? Myslíš ta vaše.

Asi... ano, ano. Byl takový moment. Ale já to беру takhle: někdo má štěstí, někdo ne.

Počkajte. Takže pravidla, vesty, helmy, to všechno je podružné? Hlavní je štěstí?

Musíte se snažit. Ale nic není perfektní. Stoprocentní záruka neexistuje.

Ano, máme neprůstřelnou vestu. Máme helmu. To je naprostý základ. Pak jsme k tomu přidali límeček proti střepinám a další věci...

Když jste v roce 2014 začínali, vůbec jste se nechránili?

Měli jsme neprůstřelné vesty a helmy. Víc nic.

Když to teď začalo všechno znovu, podíval jsem se na náš vozový park a pomyslel si: Bože, to zase budeme jezdit v těch našich staříčkových sanitkách a nechráněných pickupech?

Už mi není pětadvacet, nejsem takový blázen jako dřív. Nechci to už dělat tak primitivně. Od prvních dnů jsem začal shromažďovat peníze na obrněná auta, vysílačky a další

Evidentně tedy na štěstí nespoleháte...

V roce 2015 jsem najednou pochopil, že štěstí můžete mít strašně dlouho, ale pak vás v jednu chvíli opustí.

Z frontové linie jsem vyvážel zraněného ukrajinského novináře. Střepina ho zasáhla do boku. Neměl boční pláty, které nepatří do standardní výbavy. Měl jen neprůstřelnou vestu, ale boky odkryté.

Říkám mu: „Kámo, sakra, co tady děláš?“ Kupodivu odpovídal. Předtím pracoval v Sýrii, Somálsku, Afghánistánu, v Gruzii... Projel války v půlce světa, aby svou cestu zakončil na Donbase?

Dovezl jsem ho do nemocnice, ale tam umřel. Silně krvácel dovnitř. Vnitřní orgány měl potřhané. Nedalo se nic dělat.

Měl tolik let štěstí. To ale jednou prostě každého opustí.

Používáte dnes i obrněná auta? A máte právě díky nim větší šanci na přežití?

Chtěli jsme nejdřív kupovat od bank staré vozy na převoz peněz. Ale zjistili jsme, že jsou moc těžké a pomalé. A co se týká „obrněnosti“, tak to také není ono. Jsou to fajnová evropská auta, která umějí vzdorovat pistoli. Tady neobstojí.

Proto jsem začal pátrat po vyřazených vojenských autech. A našel jsem. Britové je používali v Afghánistánu. Rok výroby 1993 až 1995. Už je vyřadili. Nemají ochranu proti minám, takže jim také říkali rakev na kolech. Ale pro nás to rakev není. Jak by asi nazvali ta naše vozítka?

Britské vozy nás chrání před střepinami, i když to spadne blízko. Jednou jsem v ta-

moderní věci.

Třeba na ten ochranný límeček?

Třeba na ten. Vím, kolik lidí zbytečně umře v důsledku zranění krku, proto, že ten límeček neměli. Můžeš se v něm schovat jako želva, když zastrčí hlavu do krunýře.

A také můžete mít neprůstřelnou vestu, která váží deset kilo, nebo moderní, která vás chrání stejně dobře, ale váží čtyři kila. V té se lépe pohybujete a můžete také rychleji a déle běžet. Běžet hodně rychle je někdy důležité.

kovém džípu odvezl z fronty jedenáct raněných najednou. Naskládal jsem je tam jako pytle brambor.

Vysvětlíte mi, jak celá ta zvláštní spolupráce pravidelné armády s občany, dobrovolníky, aktivisty, zdravotníky vlastně funguje.

Z našich cest na Ukrajinu je nám jasné, že pouze centrální povely z generálního štábu tenhle mechanismus nemohou udržet v chodu. Že někdo vozí vojákům drony, jiný se sta-

rá o raněné, někdo další o přístroje nočního vidění... I vy si auta, která upravujete na sanitky, sháníte sami.

Spolupracujete s těmi, které znáte....

Byla jsem nedávno svědkyní toho, jak ukrajinský voják prosil českého dobrovolníka, aby mu už kurník přivezl nějaké auto, protože má hromady raněných a nemá je čím odvážet z fronty.

Takhle funguje ukrajinská armáda?

Taky takhle.

Jeden můj přítel, kterého znám z roku 2014, je vojenský zdravotník, příslušník armády. Já ne. Spojil se se mnou, když jsem byl u Char-kova. Říkal mi, že jejich oddíl musí raněné evakuovat na měkkých nosítkách, pěšky. Dva lidi ho nesou přes dva kilometry. To je strašně těžké. Vlastně nemožné. A oni to dělají pětkrát, někdy desetkrát denně. Tahají lidi ze zákopů, pak se vracejí – a znovu.

Dohodli jsme se, že tam přijedu. Že dojedu autem tam, kam nikdo jiný nedojel. Těch posledních 500 metrů ovšem bude muset zvládnout s raněným pěšky. Už to ale nebudou dva kilometry.

Pracovali jsme jako sehraný tým. Já nevoják, on voják. Já amatér, dobrovolník, on profík. Bez problémů jsme se domluvili, protože se dávno známe, a pak jsme spolu pracovali jako sehraný tým. Nikdo nám v tom nebránil. Takhle spolupráce mezi armádou a civilisty umožňuje fungování dokonalého systému, který není řízen centrálně. Vlastně to je systém existující mimo systém. Založený na tom, že se mezi sebou domlouvají iniciativní lidé, kteří nechtějí klasičtější vertikálu, odshora dolů, ale fungují horizontálně, sami, podle vlastního rozumu, bez direktiv štábů a ministerstev, ale nikoliv proti nim.

To je něco naprosto unikátního, jakési propojení guerillových principů válčení s pravidelnou armádou... Ukrajinská armáda disponuje unikátní municí, kterou protivník nemá: nebyvalým dobrovolnickým hnutím a občanskými aktivisty...

... a je to neuvěřitelně efektivní.

V západních armádách by vám, civilistům, tohle pronikání do prvních linií, řídicích štábů, organizování vlastních dodávek techniky vojákům nikdy nikdo nedovolil.

Nedovolil. My jsme vybudovali nesystémový systém. A všechno začalo v roce 2014. Tehdy byla naše pravidelná armáda úplně rozvrácená. V troskách. Ukrajina nebyla na válku vůbec připravená. A tak začaly vznikat dobrovolnické prapory. Nikdo z těch lidí nebyl do armády povolán. Šli sami.

Tehdy jste se zapojili i vy a začali jste vytvářet jakousi paralelní vojenskou zdravotní službu?

Ano. Jel jsem na Donbas natáčet, ne pomáhat. Ale přijeli jsme na frontu a mně najednou bylo trapně. Běhat tam kolem do něčeho letiště s kamerou...

Pak jsem viděl první raněné a pomohl jsem je stabilizovat. Naložili jsme je do pick-upů a 50 minut jsme je vezli do nemocnice.

Otevřená korba, já držím kapačku, řidič jede

140 kilometrů v hodině. Dovezli jsme vojáka živého. Byl jsem ovládnut emocemi, které jsem neznal. Cítil jsem, že tohle je důležitější než točit film.

Tak vznikla vaše „amatérská záchranářská skupina“ Špitálníci?

Ano. Nevěděli jsme tehdy ani to, že třeba existují nějaké vojenské zdravotní protokoly.

Voják má utrženou nohu. Umíte si s tím poradit?

Ano. Zastavím krvácení a dám mu kapačku. Víc neumím. Tohle stačí.

Poznáte hned, když se na zraněného podíváte, že vám umře?

Někdy vezete člověka, on ještě žije, ale vy vidíte, že vlastně už umřel. Člověk totiž neumře hned. Mohou vám postupně „vypínat“ orgány, přicházíte o krev... už jste umřeli, ale ještě nějaké životní funkce patrně jsou. Jen je jasné, že za 15 sekund nebude v těle pracovat už vůbec nic.

Ne vždy odhadnu, jak to s raněným dopadne. Někdy jsem si jistý, že přežije, a mylím se. Jindy se mi zdá, že už je konec, a on to zvládne.

Víte, náš úkol je relativně snadný: zastavit krvácení, na to máme škrtidla a speciální náplasti, kterými zalepíme všechny dírky, a dovést raněného do místa, kde ho odborně ošetří. Takže naše role je opravdu malá. Nosíme, nakládáme, vozíme a zase nosíme.

Snažíte se s raněnými mluvit?

Určitě. Musíme raněnému dodat trochu energie. Jedeme s ním v autě a víme, že tahle sekunda, tenhle moment je pro něj osudový. Pro mě v tu chvíli na světě není nic důležitějšího než on. Tohle musí cítit. Vložíte ho, jedete znovu a všechno se opakuje s dalším raněným.

Co jim říkáte?

Dělej, kámo! To zvládneme. Bude to o. k., věř mi. Odkud jsi, chlape? No to je paráda! Tam to máte krásný!

A oni?

No, když před vámi leží člověk bez nohy a vy se ho snažíte rozptýlit... je těžké ho rozpovídat.

Ale nesmí mi usnout. Dělá, co můžu, aby nezavřel oči. Aby alespoň něco říkal. Jak usne, zmizí vůle žít a on umře.

Nejčastěji jen tak sténají. „Moje noha... ku*va!“ Ti lehce zranění vyprávějí, jak se jim to stalo.

Často vám pacient „usne“?

Budete se divit, ale v 99 procentech případů ho dovezeme na odbornější ošetření živého. Ano, může umřít pak, v nemocnici. Ale my jsme úplně první etapa záchrany a tu většina lidí přežije.

Hlavní je, aby se vůbec do naší péče dostali.

Pamatují si vás?

Ne. Skoro nikdo z nich si mě nepamatuje.

Kolik lidí tvoří váš tým a kolik jednu posádku?

V Chersonské oblasti jsme měli tzv. stabilizační bod. V něm seděla jedna holčina se zdravotnickým batohem. Opravdová doktorka. Za raněnými jsem vyjížděl já a paramedik. Dva. To byl celý náš tým.

Na frontu za raněnými nemá jezdit velká skupina. Je zbytečné, aby riskovalo víc lidí, než je nutné. Kdybychom zahynuli, je lepší, když budeme dva než čtyři.

V čem se váš film Východní fronta liší od reportáží, které na Ukrajině pořizujeme my, zahraniční novináři?

Ve vaší části Evropy se všichni snažíte diváky, čtenáře a posluchače příliš nezraňovat. Máte nějakou míru, přes kterou nejedete. Jste křehké duševní konstrukce a nesnesete mnoho. Jenže pak s ohledem na city svých zákazníků upravujete realitu. „Tohle je moc, tohle je příliš, tohle neřekneme... šokovalo by to.“ Vytváříte jakýsi vymyšlený svět.

Pouze nezvěřejňujeme příliš drastické záběry, ale realitu neupravujeme...

Váš čtenář nezná úplnou pravdu, a tak se nemůže správně rozhodovat. Špatně volí. V Berlíně pak pochodují pacifisté, protestují proti válce, chtějí dialog. Demonstrují proti všemu špatnému za všechno dobré.

Jenže tak to v naší realitě vůbec není. Jaký dialog chtějí vést s člověkem, který přišel k nim domů, zavraždil část rodiny, znásilnil dítě, odvedl ženu a okupuje část bytu? V takovém případě dialog nefunguje.

Jenže část Evropanů vidí věci jinak a myslí si, že je možné se s Rusy dohodnout alespoň na zastavení palby. Někteří dokonce říkají: „Pojďme jim tedy dát ta území, která už mají, nestojí za životy našich lidí...“

A stojí?

Vždyť už jsme to zkusili v roce 2014. Ponechali jsme jim Krym k užívání. Svět si jen povzdychl, řekl, že to je blbý – a šmitec.

Teď se ukázalo, že kdo používá násilí, porozumí vám, jen když taky použijete násilí.

Podle vás „gándhiovskou“ cestou nelze ničeho dosáhnout?

Podívejte se na Bělorusy. Vždyť oni přesně postupovali podle instrukcí EU – bez násilí. Chlubili se: „My nejsme tak divocí jako Ukrajinci. My budeme postupovat slušně a civilizovaně.“

Jak dopadli? Stáli na ulici a křičeli, že jsou proti. Koho to vyděsilo? Nikoho.

A co měli podle vás dělat? Jít na Lukašenka s vidlemi?

V jednu chvíli bylo v ulicích Minsku opravdu obrovské, řekl bych kritické množství demonstrantů. A policistů, kteří by byli připraveni střílet do davu, tolik není, to je psychologicky dost těžké. Jedna věc je, že někoho mlátíte obuškem, a druhá, že na někoho vystřelíte.

Dav nevyužil své síly? Což naopak Ukrajinci dokázali několikrát...?

Vyzývat policii a sadisty k rozumu je v takové chvíli úplně nesmysl. Je to stejné, jako když vás někdo bude znásilňovat, a vy na něj půjdete s vysvětlením toho, jak nesprávně se chová.

Jak někdo použije násilí, je třeba se s použitím násilí i bránit. Ne se domlouvat s agresorem.

Co měli Bělorusové dělat, nechci rozebírat. Napravit se to nedá. Jen vím, že dosáhnout svých cílů mírnou cestou nemohli a že to

bylo od začátku jasné.

Příměří je tedy podle vás pro Ukrajince teď nepřijatelné?

Jakmile zmrazíme konflikt, Putin povolá do zbraně další tisíce nebo i miliony lidí a vycvičí je. Připraví se na válku a pak se přes nás doopravdy přežene. A bude v Evropě.

Myslíte si, že Rusko je odhodláno přepadnout země NATO? My věříme, že členství v Alianci je dostatečná ochrana...

Znám lidi z Chersonu i Charkova, kteří se se mnou hádali a tvrdili, že Rusko si nikdy nedovolí zaútočit na jejich města. Že válka se bude odehrávat někde na východě a oni si budou žít spokojeně dál. Jak dopadli?

Možná je už povolali do ukrajinské armády.

Vy nechápete, že armáda NATO jste vy. Vaši muži jsou NATO. Copak chcete, aby zase přijeli Američané a bránili vaše města? Vy budete sedět doma a Američani za vás položí život? Proč by to dělali, když vy nejste ochotni se bránit sami.

*Režisér Jevgenij Titarenko společně s ruským kolegou Vitalijem Manským vytvořil film *Východní fronta o práci dobrovolnického zdravotnického oddílu „Špitálníci“*. Světovou premiéru měl na festivalu Berlinale v den prvního výročí velkého ruského útoku na Ukrajinu, 24. února 2023. Zdroj: YouTube*

Už chápu. Vy chcete od Evropanů, aby byli smířeni s tím, že možná budou muset opustit své obyvky a běžet na „nulu“ (do zákopů na frontě, pozn. red.)? Obávám se, že toho po nás chcete příliš...

Třeba nebudete mít na vybranou.

Vím, že v EU je příliš mnoho slabých lidí. U vás totiž na všechno máte nějakou službu. Policii. Soudy... Všechno je podle pravidel a nalinkované. Dokonce i vy novináři se snažíte nezraňovat příliš drsnou pravdou. Žijete ve skleníku. Jako rajčata.

Kdy se z rajčat stanou Ukrajinci?

Až zavoláte policii a ona nepřijede. Už máte vyložené dveře, ale ochránci zákona nikde. Budete se o svou bezpečnost muset postarat

sami. Jinak vás zabijí.

Věřte mi. Přesně to jsme si zažili v roce 2014. Tehdy jsme obstáli, část Ukrajinců pochopila situaci a sami se zmobilizovali, organizovali, dali se dohromady.

Mnozí se ale tvářili, jako by se jich válka netýkala. A teď ji mají doma i oni. Jsou v šoku.

Stačí ale, aby jim raketa přeletěla nad hlavou, a rozsvítí se jim v ní. Najednou se všechno mění.

Jen je škoda, že někdo musí začít bombardovat váš dům, abyste pochopili, co se děje. Vy máte šanci pochopit to už teď a připravovat se.

Jak to myslíte? Mám začít chodit na střelnici?

Stačí třeba jít na zdravotnický kurz.

Vy jste vloni v únoru připravený byl?

Měl jsem plán. Musíte mít sbalené kufry, vybranou hotovost, ale první, co musíte udělat, je odvézt do bezpečí svoji rodinu. Všechny své blízké jsem odvezl do Lvova.

Nechal jsem je tam a odjel do války. Viděl jsem, jak mým směrem jedou lidé podobní mně. A najednou si voláme my, kteří jsme spolu vytvořili zdravotnickou skupinu už v roce 2014. Hned víme, co je třeba udělat.

Znali jste se už před rokem 2014? Třeba ze školy?

Z mých spolužáků z filmové školy jako dobrovolník do války nikdo nešel. Vlastně se s lidmi, které jsem kolem sebe měl do roku 2014, už nestýkám. Mám jiné priority.

V kritických chvílích se lidé projevují ve své nahotě. Teď vím přesně, kdo je kdo. Jsou lidé, ze kterých se za válečné situace zrodí hrdina. Předtím byli úplně nenápadní.

Vy jste se na začátku našeho rozhovoru zarazil, když jsem vás poprosila, abychom mluvili rusky. Nemyslíte si ale, že právě otázka jazyka připravila Kyjev o Donbas a postrčila ho směrem k Rusku? Že Ukrajina naopak měla posílit ruskojazyčná média, aby její občané mluvící rusky nesledovali ruskou televizi, ale ukrajinskou v ruštině?

Na Ukrajině každý, opravdu každý ukrajinsky uměl. Vždyť děti už se léta učily ukrajinsky na základních školách. Takže problém s ukrajinštinou neměl nikdo.

Obávám se, že měl. Ukrajinsky lidé na Donbase rozumí, ale snaží se pro ně sledovat ruskou televizi. Takže jste je vlastně dostrkali do područí ruské propagandy.

Od roku 2011 jsou v našich kinech všechny filmy v ukrajinštině nebo s ukrajinskými titulky. Nejdřív nás všichni varovali: „Nikdo teď nebude do kin chodit!“ Ukázalo se, že to je blbost. Naopak. Do kina se začalo chodit víc.

To, že upíráme ruskojazyčným jejich práva,

se stalo propagandistickým základem pro události v roce 2014 (Rusko okupovalo Krym a podnítilo faktické odtržení části Donbasu od Ukrajiny, pozn. red.). Ale ve skutečnosti na Ukrajině lidé neměli problém s tím, jak kdo mluvil.

Pocházím z Oděsy a moji rodiče vždy mluvili rusky. Teď se snaží přejít na ukrajinštinu. Putin nás všechny popostrčil směrem k EU, NATO a k ukrajinštině. Co nejdál od Moskvy. Zničil na Ukrajině ruštinu. Teď už víme, že se vše bude odehrávat v ukrajinštině.

Na východě a částečně i na jihu vaši země ale stále žije mnoho lidí, kteří se cítí být spíš součástí ruského světa. A už vůbec si nedokážu představit, jak budete přesvědčovat některé obyvatele území okupovaných od roku 2014, že ukrajinští vojáci jsou osvoboditelé...

Co nastalo, když padla třetí říše? Nastalo období těžké práce s německou veřejností. Bylo třeba dostat se do...

Počkejte, to zní, jako bychom byli my ti nejmoudřejší na světě. Rusko je ale přesvědčeno, že léčit potřebuje Západ. Podle něj je to „dekadentní a barbarská společnost“. Vůbec si v této otázce nerozumíme. Neukájíme se trochu přesvědčením, že jsme ideálem, ke kterému musejí ostatní vzhlížet?

No, víte, já nevím, zda člověk, ať už pochází z jakékoliv kultury, chce žít ve světě, kde ho policista může zmlátit, zatknout, znásilnit flaškou, mohou ho poslat na desítky let do kriminálu jen tak. Anebo radši v nedokonale, ale přece jen snesitelnější demokracii, kterou hájíme my.

Takže já mám v tomto jasno: Po tom, co se stalo v Buči, už víme, že Rusové se vymkli všem myslitelným normám.

Všichni?

Za to, co se děje na Ukrajině, nesou Rusové kolektivní odpovědnost. „Vy, ruští občané, podnikatelé, inteligence, vy všichni jste Putina léta krmili,“ řekl bych jim rád do očí.

Co by je v ukrajinských očích rehabilitovalo?

No... Spíš si myslím, že to dopadne jinak. I Hitler jednou skončil. Pochopil, že je konec.

Možná i Putin potřebuje, aby nálože explodovaly v bezprostřední blízkosti jeho bunkru. Možná i on už v úplně prohrané válce ještě bude posílat do útoku děti, ty své Putinjugend...

Naznačujete, že by Ukrajina měla přesvědčit svět, aby jí pomohl fyzicky napadnout ruské území?

Obávám se, že pokud nebude fyzicky zničen Kreml ve smyslu duchovního centra ruského světa, Putina od dalších agresí nic neodradí. Je to na nás. Protože ruského prezidenta nikdo z jeho lidí nezlikviduje, to je iluze.

A že by umřel sám? Dobře. Ale co pak? Budou nám pak Rusové desítky let platit válečné reparace? Nebo řeknou „to my nic, za nic nemůžeme, všechno dělal Putin a ten umřel...“?

pokračování na str.12

AKTUALITY

Česká křesťanská akademie Letohrad zve na přednášku: **Prof. PhDr. Jana Hábla, Ph.D: Jak učit dobrému charakteru podle Komenského**

2. června od 19 h. v evangelickém kostele v Letohradě. Vstupné dobrovolné.

Farnost sv. Václava v Letohradě vás zve na **Večer u Kateřiny** 7. května od 18:30 hod. v kostele sv. Kateřiny v Letohradě-Kunčicích

Program:

Privítání u pomníku obětem 1. a 2. války
Historická vzpomínka na místní obyvatele
Žest'ový koncert J.A.Quartet
Beseda s občerstvením.

Oblastní charita vás srdečně zve 12. května na **Den otevřených dveří v Centru pomoci cizincům:** od 9 do 13 h. pro školy od 15 do 18 h. pro veřejnost.

Na programu budou ochutnávky ukrajinských pokrmů, kulturní vystoupení ukrajinských dětí, výstava obrazů, prezentace.

Ke vzkříšení
jsme vyprovodili

3.4. Alenku Dostálovou 81 let
31.3. Stanislava Sopčáka 63 let
21.4. Zdeňka Škodu 89 let

MEZINÁRODNÍ HUDEBNÍ FESTIVAL LETOHRAD 2023 2. – 11. června

Program:

Pátek 2. června ve 21.30 hod.

v kostele sv. Václava v Letohradě

Hudební nocturno - Seversko-české motivy
Videoprojekce na plátno
Lada Fedorova – housle (Dánsko)
František Vaníček - varhany (ČR)

Sobota 3. června v 16 hod.

v kostele v Mistrovicích

Pěvecký sbor CORALE (ČR)

Sobota 3. června v 18 hod.

v kostele ve Výprachticích

Pěvecký sbor CORALE

Neděle 4. června – Letohrad, Tvrz Orlice v 15 hod. **Předání cen Města Letohrad, předání ceny Grand prix,**

Slavnostní galakonzert

Komorní filharmonie Pardubice

Jan Talich – dirigent/housle

W. A. Mozart – Předehra k opeře Figarova svatba, Koncert A dur KV 219,

A. Dvořák – Česká suita

Čtvrtek 8. června ve 20 hod.

v kostele v Jablonném nad Orlicí

Varhanní soirée

Walter D'Arcangelo (Itálie)

Pátek 9. června ve 20 hod.

- v evangel. kostele v Horní Čermné

Roman Perucki - varhany (Polsko)

HOSPODAŘENÍ FARNOSTI v r. 2022

PŘÍJMY:

Sbírky pro farnost:	774 188 Kč
Sbírky na cizí účely:	
Svatopetrský haléř	22 136
Plošné pojištění	43 701
Charita	34 122
Pastorační aktivity	18 354
Církevní školství	16 501
Kněžský seminář	42 344
Papežská misijní díla	26 017
Ukrajina	63 576
Setkání mládeže	18 119
SBÍRKY CELKEM:	1 059 058 Kč
Dary:	
Dary na opravu Lukavice	36 200
Dary ostatní	185 838
DARY CELKEM	222 038 Kč
PŘÍSPĚVKY:	
Oprava omítky kostela sv. Václava Letohrad:	
Pardubický kraj	150 000
Ministerstvo kultury	160 000
Město Letohrad	35 100

Oprava kaple sv. Jana Nepom. Kopeček:
Ministerstvo kultury 1 604 000
Město Letohrad 631 356

Kulturní akce
Město Letohrad 36 000

PŘÍSPĚVKY CELKEM: 2 616 456 Kč
Úroky 8 752
Nájemné 184 067
Prodej pozemků k.ú. Letohrad 432 000
Svatováclavská pouť - příjem 84 424

PŘÍJMY CELKEM: 4 606 795 Kč

VÝDAJE:

Mzdové náklady	10 792
Odeslané sbírky	284 870
Fond solidarity, na účetnictví	71 125
Dary biskupství – na pastorační asistenty	7 188
Výdaje na bohoslužby	13 310
Oprava kaple na Kopečku	2 237 359
Oprava omítky kostela	

Sobota 10. června v 15 hod. - Klášter Králíky
Hsiao-Yi Yu – varhany (Taiwan)

Sobota 10. června v 18 hod.
v kostele sv. Václava v Letohradě
Varhanní recitál/mše
Matthias Jacob (SRN)

Neděle 11. června v 15 hod.
v kostele v Lukavici - **Závěrečný koncert**
Královéhradecké kvarteto (ČR)
Levente Kuzma – varhany (Maďarsko)

Na galakonzert na Tvrzi Orlice v Letohradě (4. června) předprodej vstupenek od 10. května v IC Letohrad, Václavské nám. 77, tel. 465 622 092 – místo k sezení: 100 Kč. Prodej vstupenek na ostatní koncerty v místě koncertu vždy 45 minut před začátkem.

sv. Václava	350 917
Oprava Lukavice - ošetření oltáře	36 200
Opravy ostatní a revize zabezpeč. zařízení	69 337
Malé opravy a rezie	33 268
Daň z nemovitosti	4 394
Dary	884

VÝDAJE CELKEM: 3 619 644 Kč

Stav k 1.1.2022	2 634 074 Kč
Stav k 31.12.2022	3 621 225 Kč

Opravy v r. 2022:
Opravy kaple na Kopečku 2 237 359
Příspěvky 2 235 356
Podíl farnost 2 003

Oprava omítky kostela sv. Václava: 350 917 Kč
Příspěvky 345 100 Kč
podíl farnosti 5 817 Kč

PASTORAČNÍ RADA 13. dubna, zápis

Velikonoční svátky ve farnosti -

- zhodnocení, názory, postřehy:
- Pozitivně byl hodnocen hudební doprovod obřadů, připravené zapojení ministrantů, vhodnost průvodních komentářů, obřad mytí nohou, provedení divadelní scény Odsouzený na Velký pátek, setkání při společné snídani na Boží hod (většina členů PR považuje za velmi důležité).
 - Náměty ke zlepšení: potíže s mikrofony na Orlici (zvážit doplnění aparatury, též vhodné vyzkoušení zvuku lektory); lépe promyslet a vysvětlit úlohu osla na Orlici na Květnou neděli; uspořádání výhledu při velkopáteční scéně (vzhledem ke špatnému počasí nebyly využity lavičky, zadní řady stojících moc neviděly); přestávka při ranní vigílii narušuje bohoslužbu.
 - Názory členů PR se různí na: zařazení velkopáteční scénky do obřadů (zda příště neoddelit), jmenovité představování osob při umývání nohou; časové zařazení vigílie na nedělní ráno; zpívané modlitby (např. Otče náš).
 - U bodů, kde není zcela jednotný názor: rozdílnost pohledů je přirozená; je nutné rozhodnutí kněze, které učiní na základě svých možností, zkušeností a vyslechnutých názorů (debata, případně hlasování členů PR); rozhodnuté pak budeme pro příště plně respektovat.
 - Všem farníkům aktérům a organizátorům PR jménem farnosti děkuje za krásný a důstojný průběh slavení Velikonoc.
- 2. Organizace akcí:**
- Vzpomínkový večer 7. 5. na Kunčicích (I. Marková, M. Šulec);
 - Kopečková pouť – E. Novotný předjednal s J. Mikyskou ozvučení na nedělní mše (21. 5.);

- Farní výlet 9.-10. září: – J. Marek připraví podrobnosti k programu a přihlašování do ohlášek.
- 3. Další náměty...**
- Tipy na duchovní obnovy (advent, půst,...) - koho pozvat: zkusit kněze ze sousedních farností;
 - ministranti – zástupci byli na Zelený čtvrtek i na mši v HK – byli spokojeni; vhodné je, když je služba při liturgii dobře zorganizovaná; oblečení pro ministranty – názor P. Hoffmann – stávající oblečení není zlé, zatím kapacitně stačí;
 - ladění a údržba letohradských varhan (info K. Halbrštát): od 24.4. čištění, od 29. 4. ladění – stihne se připravit na MHF; Město Letohrad přispěje 30 tis. Kč, dotace z Pardubického kraje nedopadla, doplatek bude cca 20 tis., zváží se sbírka (třeba i v rámci festivalu – K. Halbrštát projedná s F. Vaníčkem);
 - dotazy na péči o farní les na Orlici - dle informací P. Mikysky (zprostředkoval J. Jurenka): Farní les je pachtován společností Diecézní lesy HK. Z pachtovní smlouvy vyplývají povinnosti údržby lesa této společnosti, nikoliv farnosti. Na následující roky je plánovaná větší probírka lesa (DLHK nebude každý půlrok „paběrkovat“ ve všech jimi spravovaných lesech, ale dělá se to ve větším měřítku). Mezi DLHK a farnostmi existuje nepsaná dohoda o možném zásobování far topným dřevem. V případě zájmu K. Dvořáka možno domluvit brigádu a po oznámení DLHK vytěžit suché smrky na příští zimu na faru.
- 4. Informace z Charity:**
- Ukrajinský den 12. 5. v Centru pod střechou – ochutnávky specialit, vystoupení dětí, výstava malířky UK, videoprezentace.
 - Adaptační skupina: zůstává málo dětí, i starosta města podporuje zachovat do srpna i přes malý počet; PR s tímto termínem souhlasí.
- Příští jednání PR 11. 5. od 19 hod.

Zapsal M. Hoffmann

ZPRÁVY Z CHARITY

OSOBNÍ ASISTENCE

20 LET NA ORLICKOÚSTECKU

Oblastní charita poskytuje službu osobní asistence v okrese už dvě dekády. Marie Vychytilová je po 12 letech práce ve službě jednou ze služebně nejstarších osobních asistentek. Za tu dobu pečovala o jednadvacet klientů. Každý měl jiná zdravotní omezení, jinou povahu, jiné potřeby.

Jsou ale klienti, kteří ze srdce nevyjmí, jak říká Marie: „Nejraději vzpomínám na paní Fajtovou z Letohradu. Byla to spokojená paní, hodně jsme si povídaly a chodily ven na procházky. Vozila jsem ji na invalidním vozíku po okolí. Moc ráda krmila kachny u rybníka. Dalším oblíbeným klientem byl pan Holeček. Vždycky po obědě jsem mu uvařila kávu, vykouřil si cigaretu a jeli jsme ven. On jel na elektrickém vozíku, já šla vedle něj. U nádraží jsme si dali zmrzlinu, poohlédli jsme se po okolí. Často chtěl jen na zahradu u domu. Seděl tam pod stromem a díval se.“

Teď Marie dochází ke starší paní, která trpí demencí. Chodí s ní ven, podá jídlo, pomůže obléct nebo s hygienou. Pomůže jí sepsat věci, které potřebuje nakoupit, a pak jdou společně na nákup. Cestou se někdy dají do řeči se známými kolemjdoucími, jindy nahlédnou do výloh obchodů. Osobní asistentka tráví se svým klientem obvykle větší časový prostor, takže srdečný vztah založený na profesionalitě je mezi nimi velmi důležitý. Někdy právě díky tomu klient

dokáže dělat i pokroky ve svém zdravotním stavu. A Marie Vychytilová má srdce na pravém místě. Už od malička je zvyklá pomáhat druhým. „Když jsem chodila do osmé třídy, celé prázdniny jsem hlídala jedné paní půlroční miminko. Anebo když jsem viděla lidi venku máchat prádlo v řece, tak jsem hodila aktovku do trávy a šla jim pomoci,“ vysvětluje.

Práce osobní asistentky není často jednoduchá. Vedoucí služby Marie Maříková k tomu uvádí: „V Oblastní charitě pracuje v současné době 25 osobních asistentů u 24 klientů s různými zdravotními komplikacemi – od roztroušené sklerózy, Parkinsonovy nemoci až po pokročilou demenci a psychická nebo onkologická onemocnění. Máme i pacienty s diabetem či nevidomé. Někteří jsou vlivem nemoci agresivní. Osobní asistenti to všechno musí zvládnout a brát klienty, jací jsou, i s jejich nemocemi či náladami.“

Osobní asistent se snaží klienty aktivizovat, rozhovorem, činnostmi běžné sebeobsluhy, drobnou prací, hrami. Má k tomu i speciální pomůcky na procvičování jemné motoriky. Pomůcky se osvědčily už tam, kde vznikly – v Sociálně terapeutických dílnách v Králíkách, kde je klienti nejen vyrobili, ale sami na nich procvičují vlastní šikovnost. Navléct podle nákresu gumičku mezi hřebíky nebo šněrovadlo do dírek na dřevěném kotouči, vložit drobné korálky do otvoru ve víku sklenice anebo nacvakat dřevěné kolíčky na podložku dá zabrat. Ale když se to podaří, dobrý pocit stojí za to. /M

OBČANSKÁ PORADNA Ústí nad Orlicí

- je již pět let držitelem akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení. Co si pod tím představíte? A co všechno se našim klientům za tu dobu podařilo?

Oddlužení, lidově osobní bankrot, se v českém právním řádu objevil v roce 2007. Prapůvodně šlo o „druhou šanci“ pro spotřebitele, kteří se neuměrně zadlužili a své dluhy již nezvládali splácet. Podnikatelům a živnostníkům byla tato cesta zapovězena. Již od nabytí účinnosti poskytovaly občanské poradny napříč celou zemí dlužníkům informace a rady, jak oddlužení využít. Během let počty žadatelů rostly, oddlužení se zpřístupnilo i lidem se starými podnikatelskými dluhy a nakonec i aktivním podnikatelům.

Ruku v ruce s nárůstem žádostí šla i regulace. Zatímco na začátku si mohl každý dlužník sám podat návrh k soudu, od r. 2017 musel být návrh sepsán a podán pouze odborníkem, např. advokátem, insolvenčním správcem či tzv. akreditovanou osobou. Naše poradna akreditaci úspěšně získala a návrhy klientům díky tomu bezplatně sepisujeme a podáváme ke krajským soudům.

Klienti oceňují, že zatímco advokáti a insolvenční správci sepisují návrhy za pevně daný poplatek, služby občanské poradny jsou zcela zdarma. Všem klientům také na-

bízíme jak před podáním návrhu, tak kdykoli v průběhu oddlužení bezplatně poradenství.

Snažíme se s klienty řešit jejich problémy komplexně – nejde nám o to co nejrychleji podat co nejvíc návrhů. S každým klientem probíráme i souvislosti – jak se do dluhů dostal a zda mu v budoucnu nehrozí další zadlužování. S klienty pečlivě zvažujeme, jestli je pro ně oddlužení ideálním řešením a jaké jsou jiné alternativy. Předem počítáme, jak vysoké budou splátky na oddlužení a zda člověk zvládne ze zbývajících peněz hradit bydlení, dojíždění do práce a všechny své další potřeby.

Mnohdy se stává, že se klient přijde zeptat na oddlužení a během spolupráce vyvine a vyřeší se jiný problém, např. se klientovi podaří zrušit vyživovací povinnost, která již nebyla nutná, podaří se přejít z práce načerno do legálního zaměstnání, příp. se ukáže, že dluh, kterého se klient tolik obával, je již promlčený nebo exekuce neoprávněná.

Za pět let trvání akreditace podala Občanská poradna Ústí nad Orlicí přes 400 návrhů na povolení oddlužení za své klienty. Mnoho dalších lidí se na poradnu obrací pro radu, jak své dluhy řešit, i když oddlužení nakonec z různých důvodů nevyužijí. Těší nás, když se pak od klientů dozvíme, že jejich oddlužení bylo úspěšné, dluhů se zbavili a začali nový život.

Občanská poradna má v Letohradě otevřeno každý čtvrtek od 9 do 12 h. na středisku Oblastní charity, Na Kopečku 356, tel. 734 281 415.

MILUJÍCÍ A RESPEKTUJÍCÍ PRARODIČE

Spokojené stáří spočívá v tom, aby si člověk zachoval nějakou svobodu rozhodování a aby měl co nejdéle pocit užitečnosti nejen sám pro sebe, ale i pro své okolí. Měli bychom staré lidi podporovat v činnostech, jichž jsou schopní. Umožnit jim, aby mohli co nejdéle žít tak, jak žili celý život, navzdory limitům, jaké jim stáří přináší. Velmi důležité je samozřejmě také kontakt nejbližší rodiny a přátel.

I když jejich síly nejsou jako dříve, často umí „zatăhnout“ a unesou mnohé. Nesou pokračování rodu, tradice a rituály. Je důležité, aby dětem nechyběl kontakt s prarodiči. Výzkumy ukazují, že děti, které mají blízký vztah se svými prarodiči, mají méně psychických potíží i problémů s chováním a lépe se vypořádávají s traumatickými životními

zkušenostmi než děti, kterým toto širší zázemí a opora prarodičů chybí. Výhodou vyššího věku je, že přináší nadhled, který člověka osvobozuje. Staří lidé jsou sice pomalejší, ale právě to jim dodává nadhled, kterým mohou obohatit mladší generaci.

Pokud děti zažijí, co obnáší péče o prarodiče, ponесou si to v sobě celý život, a bude pak pro ně úplně přirozené postarat se jednou o své rodiče. Děti vždy nejlépe formuje příklad, jaký vidí kolem sebe.

Oblastní charita poskytuje seniorům řadu služeb. Jednou z nich je třeba pečovatelská služba v Letohradě, která působí v obcích Letohrad, Šedivec, Mistrovice, Nekoř, Verměřovice, Dolní Čermná, Horní Čermná, Petrovice, Lukavice, Písečná.

Pečovatelská služba: *Bc. Marie Urbanová, Letohrad, tel.: 734 769 712, email: chps.let@uo.hk.caritas.cz*

PŘIJELA POUŤ, KOPEČKOVÁ...

Začíná to tak, že se vám u domu objeví dlouhá lat' a na ní nápis „zaplaceno“. Aha, už je to tady! Kopečková pouť.

Tak honem vymést chodník, umýt okna i parapety, protože možná po čtyři dny na ulici neuvidíme, před okny bude stánek s brýlemi, čepicemi, eventuálně s plyšáky a jeho majitelé naše okno použijí jako polici.

Tahle předzvěst a představa soupeřících hudebních doprovodů a hluku z provozovaných atrakcí některé obyvatele donutí k opuštění města. Vybíjí to ti ostatní, kterým se do jejich domovů sjede veškeré poutičtivé příbuzenstvo. Je cítit pečínka, vůně vanilky - doklad vyráběných pouťových koláčů. A pak se jako zázrakem zaplní a znepřehlední celé město. Můžete hodiny procházet náměstím, dojít na Bečvárnou nebo k průmyslovce a pořád bude na co se dívat, co poslouchat nebo ochutnat, čeho se lekat.

Zvláštní věc, lid vyspělé techniky, majitelé počítačů, chytrých telefonů, sami tvůrci novodobých technologií na pár dnů propadnou kouzlu poutě, a není to jen proto, že je vzpomínka nutí udělat radost vlastním dětem. Všichni dospělí vědí, zač je toho loket, a přece znovu navštěvují strašidelné zámky a kupují balíčky štěstí. Vlastní výkonná auta a vrhají se na ta miniaturní na autodromu. A když už uvážlivě musí vzdát pobyt na atrakcích, hledají alespoň prodejce konvalinek, dárek pro maminku.

Maminka, a ta si užívala Kopečkovou pouť ještě za 1. světové války a po ní, si pamatovala především boudy s plátěnou stříškou, které se táhly Svatojanskou ulicí ke kapli. A v nich svaté obrázky, laciné křížky, růžence, turecký med a perníčky, frkačky a dřevěné hračky.

Já už jsem dítětem rozmanitých pouťových atrakcí a nevidaných dobrot mými strýčky mi bohatě poskytovaných. Byla jsem první dítě v téhle rodině a mým dvacetiletým strýčkům jsem posloužila asi jako živá hračka. A přežila jejich výzkumy a milovala je.

To oni koupili všechno, na co jsem ukázala - párek, cukrovou vatu, kyselou okurku, turecký med a trochu je udivilo, když tuhle výbušnou směs smíchanou s řetízkovým kolotočem můj čtyřletý žaludek nezvládl.

Od koníčkového k řetízkovému samostatně užitému kolotoči bylo ještě daleko. A jak jsem mačkala v kapse finance darované hostujícím příbuzenstvem, a jak mi nikdy nevyšly na všechno, co by oči tolik chtěly.

Pak první zákmitý rozpaků z obdivu, když dostanete růži čerstvě pro vás ve stělnici jakýmsi hrdinou pořízenou.

A po dlouhá léta zázrak barevných ohniček kreslicích na noční nebe zářivé, nečekané obrazy. Na plakátech bývalo oznámení „večerní iluminace“. Tedy ohňostroj. Moje malá sestřička slovo iluminace zkomolila na lomenice. To jí bylo srozumitelnější. Od těch dob naše rodina, dnes už i s pravnoučaty, žádnou lomenici nevynechá.

Vzpomněla jsem si na jednu dobře popsanou dávnou pouť, však ji taky znáte, ano, jde o pouť v Babičce Boženy Němcové. To šla Barunka se svou babičkou z Ratibořic k zázračné mariánské studánce do Malých Svatoňovic.

Poutníci z celého okolí se se svým vůdcem sešli u kapličky na Žernově, tam vzali poutnický kříž a cestu přes kopce, pole a lesy urazili pěšky. Ve Svatoňovicích byli odpoledne. Přenocovali u dobrých lidí, kteří si zbožných poutníků vážili a každoročně je očekávali. Druhý den nakoupili obrázky, prstýnky, perníčky, cokoli, co by pouť připomínalo a mohlo posloužit jako očekávaný dárek, to si nechali při bohoslužbě posvětit a zase se pěšky vraceli domů. Prý se o takové pouti do Svatoňovic vyprávělo ještě mnoho týdnů. Jestliže se poutníci vydali pěšky až do slezských slavných Vambeřic, vyprávění nebralo konce po mnoho měsíců.

Malé Svatoňovice i studánku znám, je to kraj dětství mého tatínka. Babičku jsem četla mockrát a teprve teď mi ta vzdálenost na pěší chůzi z Ratibořic do Svatoňovic a zpět přišla nějak nepatřičná

Vrhla jsem se na mapu. Jenže, jak dnes hle-

ANEŽČINY DOBROTY

Vývojová dysfázie je potvora a v kombinaci s nepodnětným prostředím, z něhož některý děti pochází, čirá hrůza.

Je tolik slov, který považujeme za běžný, ale pro desátáky jsou obestřeny neproniknutelným tajemstvím. A tak neustále vysvětlujeme, dáváme do souvislostí a procvičujeme. Kluci vědí, co je to aktivní a pasivní slovní zásoba, a tak vždycky, když „objevíme“ nějaký nový slovo, hned se někdo z nich ozve, že „se nám právě rozšířila pasivní slovní zásoba“.

Ta radost (moje), když daný výraz posléze poskočí i do tý aktivní...

Hodně teď pracujeme s textama. S těma klasickými literárníma ale málokdy, tam mám velký rezervy a pořád přemýšlím, jak se k nim postavit.

Aby jednou chlapci neřekli: „Ach jej, kdybysme se tenkrát na tý základce víc věnovali Psohlavcům a Babičce, kde bysme teď mohli být.“

Aktuálně na tuto problematiku pohlížím z čistě praktického hlediska, a tak jsme se začali hodně věnovat neliterárním textům, na který člověk naráží na každém kroku.

Na Učitelnici jsem si pořídila takovej super soubor obsahující různé smlouvy, účenky, návody doplněný o rozmanité otázky a úkoly.

V pondělí jsme začali příbalovým letákem k léku Imodium Rapid.

Jedna z otázek zněla: „Jak tento lék funguje?“

Kluci správně vyhledali v textu, že „zahušťuje stolici“.

„Co to znamená, Kubo?“

A tak jsme přišli na to, že význam slov „hustý“ a „řidký“ některým není příliš jasný.

(„Řidký znamená, že je jí hodně?“)

„A stolice, víte, co je?“

Pubertálnější část desátáků se začala pochechtávat, zbytek se tvářil zaskočeně.

Nakonec si dodal odvahu Felix.

„To je zub, ne?“

Těžká je ta naše mateřština.

Není holt stolice jako stolička.

Asi přece jen začínám mít jasno. Ať radši zůstaneme nedotčeni Jiráskem a Němcovou, než abychom si rvali zuby, když po nás doktor bude chtít vzorek stolice. /AN

dat cesty, kterými se před dvěma sty lety putovalo? Ta vzdálenost bude víc než patnáct kilometrů. V kopcovitém terénu - a že tam jsou kopečky vyšší než naše Herklíce nebo Mechnáč jeden za druhým - jak rychle a jak dlouho šli ti starší poutníci? Cestou jistě udělali i nějakou přestávku. Museli šlapat alespoň sedm hodin, počítám. V modlitbách a rozjímání cestou tam. Jen jahody, které v lese byly, si mládež směla nasbírat.

Časy se mění. Neuvěřitelně. Že by z Ústí přišli návštěvníci Kopečkové pouti pěšky? Kdepak, vypravíme jim, jako i z jiných směrů, speciální vlak nebo autobus.

Náporu v kostele se taky nikdo nemusí obávat, ostatně, nevím, komu by se chtělo světit nafukovací Mickey Mouse. Kdepak dnes pěší zbožná pouť, kdepak plátěné stánky s růženci. Kdepak zamyšlení, zpytování, usebrání. Škoda času, užívat života je potřeba!

Nedovedu rozhodnout, působí-li na člověka ta rozmařilá rozmanitost nebo vzpomínka na okouzlení, kterou kdysi dávno pouť pro dětské oči byla a hluboko se do paměti zavrtala.

Kopečková pouť je naše. Nezmezila za války, vůbec se nehodila do konceptu uvědomělého socialistického člověka, a tak byla prohlášena za folklorní záležitost. Folklor to není. Obchod a výdělek na jedné straně, z té lepší dnes tak trochu záminka svolat příbuzné a přátele a důvod vážit sem cestu. Přesto je Kopečková pouť naše dědictví, ostatně jako téměř vše, co chápeme jako svoje město. Je to naše privilegium, je to dobrá, protože přátelská a sdružující značka našeho domova.

Když si v neděli dopoledne dáme tu práci a teď už třeba i s velkou námahou zdoláme cestu k svatojánské kapli na Kopečku, přijde odměna. Prastaré lípy nad hlavou, před očima skoro nekonečná zvlňená krajina zvedající se k horám na obzoru, vyparáděná shluky lesů a tušením dávných alejí, obraz pořád tak dojemně stejný a neznatelně se měnící. Obnovená, zkrášlená architektura památné kapličky, v níž dodnes mohou lidé rozehrát pěti zvonků a čas od času vyslechnout moudrá, povznášející slova. Krása a klid. V té chvíli je možné věřit, že kolem jsou bytosti, co vidí a cítí totéž a svět se na chvíli zdá být v pořádku.

Možná by mnoha lidem prospělo vyjít namáhavou cestu mezi zdí zámeckého parku a hřbitova, vykonat tu starou kopečkovou pouť, vystoupat nad vřavu požitků, dobývání úspěchu, zábavy i hádek a soutěžení a nechat se unést něčím, co dávno pro krásu světa a potěšení duše vytvořila lidská ruka, a co trvale poskytuje příroda, mnohem chytřejší, pravdivější a věčnější než my. EN

K OSMDESÁTINÁM DANY NĚMCOVÉ

*pro Lidové noviny v roce 2014 se ptala
Marcela Pecháčková*

Dnes je jí osmdesát, k narozeninám jí přeje dvacet čtyři vnuků a čtyři pravnucci. V jejím bytě, který se stal legendou.

O bytě

Sednu si proti Daně Němcové, dáme si cigaretu a vodu z kohoutku. Je štíhlá, oblečená, jako by jí bylo dvacet. Modré oči, hladké ruce, které zapomněly stárnout. Do rozhovoru se jí nechtělo, prý už nemá co říkat. A pak, v tom ohromném bytě, kde se usadil genius loci, kde vyrostly její děti a útočiště našel kdekdo, začne vyprávět. O bytě.

„Původně tady bydlela rodina právníka se šesti dětmi, taky katolická. V době, kdy my jsme hledali výměnou za náš malý byt větší, v něm zůstal jen nejstarší syn, který si zoufal. Obýval jednu místnost, kuchyňku si udělal

ve spíži a odmítal platit za ten obrovský prostor. A byl nadšený z našeho bytu, který nám už byl malinký. Takže jsme to vyměnili, byla tady spadá zeď, pak nám sem stále přišlo, což se pořád děje – jak vidíte, mám na stropě Vladimíra Boudníka. Tady měly pokoj holky, vedle kluci, pak byl obýváček, velikánská knihovna...“

...a ta vaše proslulá kuchyň.

Ta je velká. V kuchyni jsou lidi nejradši. Jak byste jedním slovem popsala váš byt? Průchoďák. Když někdo potřeboval, věděl, kam se má uchýlit. Vždycky jsem tíhla k lidem, který měli průšvihy. To mě provázelo celý život. Jako dítě jsem se ujímala holky, se kterou nikdo nechtěl kamarádit, pak jsem sice od ní dostala vši a nepohodly jsme se, když mne vydírala – že něco někomu řekne, když jí nepřinesu ty maminčiny máslové sušenky, které jsem jí – připravený na Vánoce – kradla, teprve pak jsem si řekla: Tak dost. Teď za mnou byla kamarádka Pavla, která už

dlouho žije v Amsterdamu, a říká: Vždyť ty jsi mě sebrala nemocnou na ulici a nechala jsi mě u vás bydlet.

Po procesu s Plasty to bylo ale trochu o něčem jiném.

Tehdy jsme měli strach, že se šroub začne utahovat, začne to tímhle monstr procesem a budou pokračovat další. Měla jsem trauma z Horákové, které podepisovaly oprátku i školní děti, to bych nebyla nikdy vydýchala, takže se spontánně vytvořila rezistentní a pronásledovaná skupina – intelektuálové, hudebníci, výtvarníci, básníci, kteří se manifestačně odlišovali, všichni měli dlouhé vlasy. Byli jsme neustále perlustrování, policajti byli přesvědčeni, že jsme nějaká nebezpečná organizace, že by to byl jen spontánní zájem – ani náhodou. Pak se jim povedlo, že se pár lidí ocitlo i před soudem, čtyři odsouzení muzikanti vyvolali podporu z celého světa, protože to bylo zásadní. To byl základ pro vznik Charty. V té době, ale už během sedmdesátých let se z našeho bytu stala i tak trochu hospoda, protože nás ze všech hospod vyháněli, zvláště když se nás sešlo víc. Ne-

směly se dát stoly k sobě, nesmělo se dát víc židlí ke stolu, tak jsme holt byli v kvartýru, nosily se obrovské džbány piva...

...a vy jste vařila polévky?

Ty vařil hlavně Ivan Jirous, řečený Magor, když tu jeden čas bydlel. Udělal jí vždycky obrovský kýbl.

O cestě za Reynkem

Večer k Daně přijdou děti a vnoučata oslavit narozeniny pětiletého Šimona. „Ne, vařit ani péct nebudu, nemám čas, nestíhám,“ řekne a hledá po bytě kalendář, který nafotil Daniel Reynek. „Kam jsem to dala? No, tady v těch mých sedimentech něco najít, kde seš? Někam jsem ho zasunula,“ říká si pro sebe. Odpoledne jde na foniatrii („Normálně hluchnu, všechny smysly mi odcházejí.“), večer na vernisáž jednoho ze „svých sarajevských Bosňáků“. Nedávno se sešla se syny básníka a výtvarníka Bohuslava Reynka v Petrkově.

Jak bylo v Petrkově?

Skvělé, já je miluju, ti kluci jsou báječní. Stařeční staří pánové, kteří mají pořád o všechno zájem, neztratili kontakt se světem, pořád něco dělají, rozvíjejí to, co dělal tááánek, Daniel fotí, ale já jsem se tam všude potřebovala podívat... Toulala jsem se po rozlehlém sadu, pamatovala jsem si, kde, co rostlo. Dneska je to nádherná divočina, nějaké stromy zmizely a nějaké vyrašily, hlavně keře, Píšťany, jeden klokoč, takže jsem vzpomínala.

Vy jste se znala s jejich otcem?

Ano, s oběma, i s jeho ženou Suzanne. Jednou, když jsme se s Jirkou, s manželem, vraceli stopem z Polska – někdy koncem padesátých nebo začátkem šedesátých, už přesně nevím, kam se to vešlo mezi moje porody –, jsme si v Havlíčkově Brodě uvědomili, že jsme kousek od Petrkova. O panu Reynkovi jsme věděli, především o jeho grafikách a poezii, protože grafiku nám vozila do Prahy Terežka Tichá, dcera muzikologa profesora Tichého, a nabízela nám je ke koupi. Reynkovi měli strašnou bídu, takže jsme za

grafiku jako studenti dali třeba deset korun. Šli jsme s Jirkou pěšky šest kilometrů, přišli jsme od polí, zadem, otevřeným plotem na velice zasviněný dvůr – tenkrát tam hospodařilo JZD. Uprostřed stál minizámeček, taky zpustlý, už nebyly prostředky, aby se věžička nenakláněla, hodiny stály, nicméně v prvním patře svítilo světlo a my jsme viděli, že na zdi visí křížifix. To musí být tady. Vyšli jsme po prošlapaných dřevěných schodech do patra.

Jen tak, aniž jste je znali?

Ano, představili jsme se a oni nás pozvali dál. Přijímací místnost byla zarovnaná knihami, v křesle seděla paní Suzanne s fialovou stužkou v upravených šedých vlasech a pak malý zázrak: hi-fi stereo gramofon a v něm nádherná nahrávky, já byla v sedmém nebi. A to okno, šest tabulek dlouho nemytých, pavučiny, fuchsie... Já tam byla šťastná jako blecha. I suchý záchod v prvním patře se mi líbil – dveře s vypadlým sukem a v tom suku – nevím, jestli se to učil pan Reynek od pavouka, nebo pavouk od něj – byla „vyšitá“ jeho grafika. Fascinovaně jsem na všechno zírala a krom toho tam byl mrak koček. Ted jich mají třicet.

Zůstali jste přes noc?

Spali jsme v pokoji, kde byly na zdi dva barokní relikviáře, koncertní křídlo, hromady ovčí stříže a jablek. Mezi tím jsme ulehli na zem. Pak jsem tam ještě byla, když se Daniel oženil, bylo to zčásti opravené, vydrbané, zařízený hudební salon, to už nebylo ono. Ted už je to zase krásně zpustlý.

O mamince a tatínkovi

Narodila se v Mostě, v části, která už neexistuje. Její maminka v Kopistech, které už taky nejsou. Ta přišla jako malá za první světové války o rodiče a vychovali ji adoptivní rodiče. „Nebylo to nic šťastného,“ řekne její jediná dcera Dana. Tatínek byl učitel a první místo dostal v Chomutově, kde taky dostali svůj první byt.

Jaká byla maminka, jak na ni vzpomínáte? Dneska nádherně, ale uvědomuju si, že jsem jí způsobila všelijaké trápení. Byla na mě jako na jedináčka šíleně fixovaná a dalo mi práci nějak se odpoutávat. A pro ni to bylo bolestné, ještě na starý kolena mi říkala: Kde tě mám? A já jsem pěníla. Když už byla na smrt nemocná, trávila jsem u ní víkendy od pátku do neděle a končilo to tím, že mi říkala: Danuško, jdi si do kuchyně, dej si kafičko a to svý trabočko. Takže na ni vzpomínám s láskou a v duchu se jí omlouvám za ty neomalenosti, které byly občas drsné, ale ono to jinak nešlo.

Abyste mohla být...

... sama sebou. Ona byla moc hodná, nesmírně poctivá, pravdivá... Toužila po rodině, kterou jako dítě neměla, tak pořád říkala: My tři! Pro mě to bylo trochu maloměstský. Ale zase mě vedla k pokoře k přírodě a k šetrnosti ve všem. Jaká ona byla za války fantastická hospodyně! Chodily jsme k sedlákovovi sbírat klásky pšenice a on nám za to dal bochník chleba. Mám po ní vztah k těm oby-

čejným věcem. Taky ze sebe nikdy nic nedělala, žádná panička, to zas ne. Báječná kuchařka, u stolu nebylo odmluvy, musela jsem sníst, co bylo na talíři, a nijak se v tom nenimrat.

Jak si pamatujete válku?

Rodiče mě ušetřili všech traumat, cítila jsem se v bezpečí. Doma hrál z rádia Londýn, instalovali jsme zatemnění, ale mě se to tak dalece netýkalo, připadalo mi to normální.

A tatínek?

Ten byl miláček. Měkký, hodný, tedy v domácnosti, jinak v práci byl rázný. Neměl rád konflikt a s maminkou bylo snadné dostat se do konfliktu. Měla přesné vzorce chování, v podstatě dobré, ale když se něco vymykalo jejím plánům nebo představám, tatínek narazil a radši toho nechal.

Kdy vám zemřeli rodiče?

Mamince bylo osmdesát čtyři a otci necelých sedmdesát – zemřel na embolii po operaci žlučníku. Celkem zdravý člověk, jenže měl zaživací problémy, tak ho kamarádi přesvědčili, ať si nechá ten žlučník kuchnout. Už měl jít domů, už chodil, a pak se něco utrhlo a byl konec. Pro maminku to bylo hrozný, pochopitelně, trochu jsem ji musela držet.

Maminka zůstala do smrti v Chomutově?

Ano, nechtěla se odtud hnout.

V domečku?

Ne, naši si žádný domeček v pohraničí nezabrali. Vždycky jsme bydleli v nájemním domě, nakonec si koupili družstevní byt 2 + 1 v paneláčku, našťástí s výhledem na Chomutovku a svatou Barboru. To byl pro maminku domov, klidná zátoka.

Máte na Chomutov hezké vzpomínky?

Vůbec, ani nemám tendenci se tam vracet, ale dějepisáři mě tam zvou na gymnázia, abych si popovídala se studenty. Neměla jsem to tam ráda, viděla jsem pořád to řádění, zbytky revolučních, tedy rabovacích gard. A nešťastí Němců. Nechápala jsem to a strašně to na mě doléhalo, protože to byli staří lidé, civilové, bylo to smutný. Chomutov mi nikdy nepřišlo k srdci.

Znám to ze svého rodiště, taky pohraničí, dodnes tam chybí kořeny.

Přicházeli tam divní lidé. Někteří z důvodu chtivosti, těch s vlasteneckými pohnutkami bylo pár, je tam dodnes živá romská otázka. Ještě pamatuju celé ulice malých bytelných činžáků, odkud se musely vystěhovat německé rodiny. Vyrabovalo se to a pak režim pozval po roce 1948 Romy ze Slovenska a myslel si, že tam budou dělat v těžkém průmyslu. Tudle nudle. Nastěhovali je do těch domů a vybydleli je tak, že dělali ohníčky i z rámu oken, nejen z podlah a dveří, že se to pak muselo zbourat, postavily se paneláky, kde dnes bydlí s ostatními lidmi. Což jsou dvě etnika, která mají úplně jiný životní styl – a problém trvá.

O psychologii

„Ahoj, Davidě,“ řekne do mobilu svému synovi. David jí připomíná, aby se podívala do starých fotek, že je budu potřebovat. „Ne-

podívám, nestihnu, nevím, kde to je, žádná fotka nebude, tak zatím papa,“ řekne vřele, ale jednoznačně. Nerada se fotí, nerada hledá staré věci. A tak začneme o škole. Rok po skončení gymnázia pracovala (Dana), ještě Valtrová, jako učitelka. Děti druhé třídy obecné školy učila Komenského metodou. Hrál si s nimi. Po dalším vzdělání však toužit nepřestala.

Jak jste se dostala k psychologii?

Takovou asi náhodou. Do školy jsem dojížděla učit do Jirkova a jednou jsem se setkala u autobusu s hochem, mně do té doby neznámým, který se jen tak mimochodem zmínil, že bydlí u pana Příhody, který je profesorem psychologie na katedře psychologie filozofické fakulty. Tak jsem to zasunula do mysli – a ono to tam zůstalo. V té době jsem se zajímala o náboženství a od Československé církve husitské jsem právě dostala nabídku, že bych mohla studovat u nich. Kolej a stipendium...

Proč právě od této církve?

Moji rodiče, jsouce z pohraničí, vnímali katolickou církev jako německou, jako bohatou – a oni byli chudí Češi. Tak prostě řekli ne, tady v ulici máme Církev československou, mají hodnou dceru, s tou se můžeš kamarádit. A mluví se tam česky. Ale mně v ní něco chybělo a nabídku studií jsem odmítla. Po setkání s tím klukem jsem si řekla: Chci vědět o Bohu, ale taky o člověku. Poslala jsem přihlášku na psychologii, moc jsem tomu nevěřila... První otázka při přijímacích byla z Těplov, sovětského psychologa, a pak se na mě zahleděl takový vysoký schizotypní typ profesora Stavěla a zeptal se mě, jestli znám básníka Otokara Březinu, který se tehdy nevyučoval. A já jsem ho znala. Takže mám dojem, že mě přijali nikoliv kvůli povinnému penzu, ale díky panu profesoru Stavělovi a Březinovi. Když jsem promovala a čekala třetí dítě, projevil velké zklamání, že nedám víc vědět při svých předpokladech, když jsem se holt rozhodla být maminkou.

Vy jste studovala psychologii v hnusných padesátých letech?

Ano, od roku 1952 do 1958 a kupodivu na katedře vládly báječné poměry. Byl tam fenomenolog Jan Stavěl, Václav Příhoda, který byl behaviorista, měl americké školy, a pak pan profesor Doležal, který jediný byl ve straně, aby zachránil katedru a čelil glajchšaltaci pod Psychologickým ústavem, který už byl spíš fyziologie, Pavlov a tak. Z nás deseti studentů byla jen jedna ve straně. Ta se po osmašedesátém roce „pomýlila“.

Jaké to byly časy, kde jste třeba v Praze bydlela?

Nejdřív se spolužačkou v podnájmu a pak na koleji Budeč. Pak jsem se ve druhém ročníku vdala a bydlela se svým manželem u jeho rodičů. V jednom pokoji bydlela jeho sestra, v jednom pokoji jsme byli my se třemi dětmi a v jednom rodiče. Za čas si rodiče přáli, abychom našli nějakou směnu bytu. A to byl skutečně kulový blesk, protože v rámci osmi směny jsme získali vlastní byt a rodiče šli se svou dcerou do jiného bytu, odkud se potom

emancipovali do bytečku jednopokojového v paneláčku.

Studovat se třemi dětmi se zdá jen z vyprávění šílené.

Zvládli jsme to. Neodložila jsem si jedinou zkoušku, protože Jirka taky studoval, byli jsme závislí na prospěchovém stipendiu. Krom toho jsem věděla, že když mně ujede vlak, tak to nikdy nedohoním. Ještě mě donutil profesor Doležal, že tři holky musíme obsadit i dětskou větev psychologie, že mi nebrání, abych si dělala klinickou psychologii, ale k tomu tu dětskou. Takže jsem studovala dokonce dva obory. Tak jsem promovala.

A po škole?

Jsem se věnovala hlavně dětem... Minimální úvazek jsem uzavřela na foniatrii, kde se uchytil můj muž Jirka, který byl průkopníkem oboru psychologie při vadách řeči. Byl u profesora Sedláčka a jeho ženy docentky Sedláčkové zaměstnaný až do té doby, než ho museli vyhodit kvůli Chartě. A opravdu se prokázalo, že psychické poruchy ve vztahu dítěte k jazyku a k řeči jsou podstatné. Pak chtěli obor rozšířit, ale já jsem větší úvazek nechtěla, protože jsem mezitím měla další tři děti. A pak se ještě narodil Kuba a já jsem zůstala matka na plný úvazek. Tak.

Litujete?

Vůbec. Dneska je psychologie fantasticky rozvinutá, specializovaná, já jsem měla vždycky skepsi k psychologii jako k výlučnému oboru, který si myslí, že terapií léčí... Ano, všelijaké ucpávky se můžou uvolnit, ale taky se může docílit toho, že lidi se egocentricky zabývají sami sebou a tak dále. Musí se to dělat v širším kontextu, podle mého mínění. Nejen nějakou technikou, kterou si psycholog osvojí, i to vyžaduje určitou míru empatie.

Jsem na tom podobně jako vy se skepsi v moc psychologie, ale dneska je to ohromný trend, každý má svého psychologa.

On je to přímo byznys. A to mě nebaví, to nepovažuji za dobré. Pan profesor Stavěl se musí v hrobě obracet a všichni fenomenologové s ním.

O Jiřím

Manžela Dany Němcové jsem osobně nepoznala, jen jsem o něm slyšela vyprávět, jak byl nesmírně vzdělaný, chytrý, zábavný a přitažlivý. Zajímavý člověk. Vypráví o něm, stejně jako o všem, smírně skloněnou hlavou a stálým úsměvem ve tváři a očích. Jsem zvědavá.

Jak jste poznala svého Jiřího?

Přestoupil k nám na psychologii, když se mu to nezdálo na medicíně, kterou studoval. On byl spíš humanitní typ. Ptala jsem se spolužačky z gymnázia, že má kolegu Němce a jaký je – kádřovala jsem prostě. A co vám prozradila? Že je blbec a komunista, ten Němec. Tak jsem to rozhlásila v celém ročníku. Všichni jsme se od něj distancovali a já jsem ho jen pozorovala v různých projevech a akcích. Jednou jsme se setkali na výstavě u Hybernů, která nebyla moc běžná, dali jsme se do řeči a já si říkám: To není možný!

Tak volám kamarádce Libuši a ona jen řekla: Ne, to není on, ten blbec u nás zůstal. Šla jsem za Jiřím a řekla mu, jakou jsem mu udělala reklamu, že se mu omlouvám. A řekla jsem to i celému ročníku. Jiří na to: Blbec třeba jsem, ale rozhodně nekomunista. Taky jsme se spolu setkali, což bylo pro mě překvapivé, v letohrádku na Letné, kde půjčovali texty o existencialismu, které už normálně nebyly k sehnání, ukázalo se, že máme stejný zájem. Odcházel jsem odtamtud spolu a těmihovory se to mezi námi postupně upevnilo. Jirka mě přivedl i do katolických kroužků, chodilo tam pár lidí, hlavně dívek, které obdivovaly Jirku. Mluvili jsme o literatuře třeba Claudela, četli Péguyho, Demla – byly to moc hezké večírky, malinké, v domácnostech. Začala jsem tam chytat vítr.

Kdy jste se vzali?

V pětadesátém roce jsem byla pokřtěna a v létě jsme se vzali.

To už jste byla těhotná?

Ne, ne, to se stalo prosím zřejmě ve Studené na Vysočině, kde jsme byli na svatební cestě. V chajdě, kterou tam čerstvě smontoval dědeček, takových šest krát šest metrů, bez vody a elektřiny. Tato chajda je tam dodneška, v původním stavu, všichni ji milujeme, všichni tam jezdíme, na všechny děti, co tam vyrůstaly, plenyky jsem prala v rybníku. A bylo to nejkrásnější, na co vzpomínám. Miluju Vysočinu.

To byl kraj rodičů Jiřího?

To bylo jejich doskočiště za války. Koupili tam parcelku na okraji vesnice, směrem k polím a lesům, a ta zahrádka je živá. Byli tam s dětmi místo v Praze od jara do podzimu a pak na ní Jiřího otec smontoval boudičku. Tam jsem asi přišla k Markétce, k velkému údivu. Říkala jsem si, no, dítě není na překážku, je to dar, tak jsem přijímala Markétku, pak jsem myslela, že je to po houbách, nebyla to syrovinka, byla to Janička, taky ze Studené.

Přemýšlíte někdy o smyslu manželství? O proměnách partnerských vztahů?

Ano, ale nerada o tom mluvím, pořád to ještě zpracovávám. Pro mě je manželství nezrušitelný svazek, ať se v něm děje, co se děje. A člověk by měl toho druhého – a to ve vzájemnosti – přijímat takového, jaký je. Víím, že se může vyskytnout období, kdy si ti lidé najednou nesedí, ať už po sexuální stránce, nebo eroticky, nebo zájmově, nebo zaměřením své profese, to všechno se může přihodit. A pak záleží, jestli ti dva přijdou na kořen toho, co je rozděluje, a dají si práci, aby ho našli společně, nebo na kolik je to rozštěpí, s tím, že každý sleduje svoji linii. Pro mě ty lidi stejně jsou pořád spolu, i když se rozešli. Když už byl Jirka na smrt nemocný, jedno z jeho posledních vyjádření bylo: Ale stejně jsme spolu k sobě vždycky patřili, vid? To je hezké. Takhle já to беру.

Vy sama jste neměla v partnerství různé peripetie?

Samozřejmě že jsem měla úhybné manévry a říkala si, když já tobě dávám svobodu, mám ji vlastně taky. Takhle mi zbytněla jedna

hodnota a zapoměla jsem na ty druhé. A teď se mi to teprve přetřásá v hlavě a vidím, že člověk do toho sjede, ani neví jak. I z ušlechtilosti může udělat spoustu pitomin.

Což se vám povedlo?

Ano, to se mi povedlo.

Vy si opravdu myslíte, že manželství se nedá zrušit, i když se ti dva rozvedou?

Ne, nedá. Prostě ne. Jirka emigroval, rozešli jsme se, i když mě prosil, abych šla s ním. Ale tady už byl Výbor na obranu stíhaných, děti, které by už s námi nešly. Chtěla jsem zůstat venku v osmašedesátém, tehdy jsem říkala, že nechci vychovávat děti v zemi, která se zase nechá pokořit. Ale Jirka viděl svoji práci, knížky, které připravoval k vydání, prý pomůžou lidem k rezistenci. Tak jsme se vrátili a já v tom dvaosmdesátém ven nechtěla. Lidé se na mě obraceli, potřebovali pomoc – a já jsem potřebovala děti. Jirka odešel sám. A protože si neuměl uvařit ani čaj, oženil se. A jeho paní, když se vrátili, s ním přišla k nám domů a řekla: Tady vám ho opřu o dveře a už ho nechci.

Měli jste sílu spolu znovu začít?

Zkoušeli jsme, ale ono to nešlo. Ale zůstali jsme vždy přátelé.

Vzálaštní – dva psychologové, a neumějí si poradit.

Jakmile se člověk chytne falešné stopy, buď přijde k sobě, anebo se zatoulá. Mám pocit, že jsem přišla k sobě. Ale to hlavní pouto udržel i Jirka.

O kriminálu

Jako jedna z prvních podepsala se svým mužem Chartu 77. Samozřejmě, bez výmluv k osudu svých dětí a také svého. Na profesi psychologičky mohla zapomenout. Stala se uklízečkou. Neustále sledovanou tajnou policií, neustále otrávanou domácími prohlídkami a výslechy. Také „kriminálníci“, za Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných a podruhé za pár kytek, které nesla ke svatému Václavu k výročí Jana Palacha.

Stalo se také, že jste se ocitli v kriminálu oba, rodiče vašich dětí. nedovedu si to představit.

Ono to nakonec bylo příjemné. Už toho bylo na mě moc, jak jsem v sobě nosila starost o ty druhé. Jo, ať se teď postarají ostatní. Na tom našem disidentském společenství byla nádherná solidarita, vědomí sounáležitosti a jistota, že nám jde o obec, co se prostě týká společnosti a odpovědnosti k ní a odpovědnosti vůči sobě a vůči rodinám, to myslím, že bylo strašně silné. A to bohužel je, myslím, v tahu.

Měla jste přece doma sedm dětí.

Lidi se o ně postarali, věděla jsem to. Já jsem si dokonce ve vazbě vyseděla automatickou pračku, přátelé nám ji koupili.

Pro vás vazba nebyla útrpná?

Ani ne. Sledovala jsem tam osudy ženských, které seděly se mnou a byly to takové normální kriminalizované šmudlinky, chudáci. Třeba jedna osoba, komunistka, dělala účetní a z naivoty ručila za vyplácení mezd, aniž tušila, že její soudruh vedoucí má spoustu mrtvých duší. Tak zavřeli ji. Nebo jiná, které

se zabila při poslední zkušební jízdě v autoškolce dcera. Zůstala sama a lidi ji přesvědčili, ať jde dělat do skladu nějakého železného zboží, mluvila o železných kartáčích, které se tam nejvíce kradly. Když zjistili manko, šla si sednout ona. Pak jsem seděla s romskou dívkou, která se počurávala, měla vši a náhodou jsme byly samy dvě na cele, někdy nás tam bylo až šest. Nejdřív jsem ji nerakainem odvěšila, pak ji poslala k doktorovi, aby dostala něco na tu enurézu. Máchaly jsme ta její prostěradla jen pod tekoucí vodou nad tureckým záchodem...

Tak jste jí pomohla, jako vždycky všem...

...ta byla prima. Ale jednou udělala průšvih. Chodily jsme na vycházky extra a ona v době, kdy jsem byla venku, křičela nějaké sprostěrné z okna. Asi to bylo hustý. Přišel bachař, Šedivák jsme mu říkaly, a řval: Když si neumíš vážit toho, že sedíš se slušnou ženskou, tak tě dám zase na celu, kde tě budou mlátit. A to byla holka z děcáku, takovej chudák. Takže: Každá zkušenost je dobrá, každá se dá zpracovat, jenom si člověk musí dát čas – a to je hodnota, se kterou docela šeredíme, zvlášť když máme to vnitřní tempo a ty endorfiny a já nevím co všechno.

Vy jste musela v životě zpracovávat horší věci: Přišla jste o své nejstarší a nejmladší dítě...

Ta úmrť se, myslím, bez víry zpracovávají těžce. Já jsem je prostě odevzdala Bohu. Pánbůh dal, pánbůh vzal, budíh jméno Boží pochváleno.

O stáří

Věk jí nezlomil hlas – má ho stále pevný a zřetelný. Je štíhlá, vzpřímená, taková, jakou si ji pamatuju z parlamentu a z mnoha událostí, kde prostě nemohla chybět. Má jen jemně prošeďivé vlasy, a ač si na ni stěžuje, skvělou paměť. Nikdy v hovoru neutече od tématu, vždy ho dokončí. Přeruší moje otázky po hodině a půl: „Musím k tomu foniarovi, nebo budu hluší a hluší,“ vypínám diktafon a ona se zeptá: „Co tomu říkáte?“ Krásné – poslouchala bych vás hodiny a hodiny.

Jak přijímáte věk?

Zajímavý experiment. Definitivní. Připomínám si to, co jsem si říkala jako holka. Varuju se toho, abych hekala, abych, pokud nemusím, nezatežovala své okolí, abych to zvládla sama.

Vždyť máte tolik dětí...

A jsou skvělé. Nedávno jsem si zbourala záda a Ondřej a všechny děti byly tak vyplašené a tolik se o mě staraly, že jsem si uvědomila, že mám bezpečné zázemí. Kdybych neměla tolik dětí, z důchodu nikdy nemůžu být živá. O všechno se postarají. I Markétka, která nám zemřela, nám nechala dědictví, ze kterého čerpáme, abychom mohli bydlet v tomhle velkém bytě.

dokončení ze str. 5

ZAJÍMAVÝ ROZHOVOR

Chcete trestat celý ruský národ? Vždyť mnozí Rusové sedí ve vězení za to, že protestovali proti Putinovu režimu. V roce 2011 se v Rusku zvedla významná vlna odporu...

Co to povídáte?! Pár set tisíc lidí tři hodiny postávalo na Bolotném náměstí v Moskvě. Chcete to srovnávat s Ukrajinou? Naši lidé v roce 2014 vyšli do ulic a zůstali v nich. Někteří obětovali život v boji za své ideály. Měsíce žili ve stanech a řekli, že v nich budou žít, dokud jejich hlas nebude vyslyšen. Náš občanský odpor a ten ruský pšouk, to je hodně velký rozdíl, nemyslíte? Co běžný Rus udělal, aby v jeho zemi nebyl marasmus, který tam dnes mají? Nic. Chodí do práce a platí daně, ze kterých Kreml financuje válku.

Jste přísný, ale také jste schopn s Rusem spolupracovat. Film Východní fronta jste natočil spolu se slavným ruským režisérem Manským...

Nechci říct, že všichni Rusové jsou špatní. Nikoliv pas, ale činy a pozice dělají člověka člověkem.

Manskýj v roce 2014 hned podepsal výzvu, ve které bylo napsáno, že Krym je ukrajinský a anexe nezákonná. A pak Rusko opustil. Tomu říkám čin.

Ale utéct v roce 2022, když mi hrozí mobilizace, to prostě žádný hrdinský čin není. To je jen strach o sebe sama, o své bezpečí a komfort.

Takže s ruskými emigranty, kteří opustili vlast po 24. únoru, příliš nesoucííte. Je jich ale plná Evropa. Co s nimi chcete dělat?

Pracovat. Stejně jako s těmi, kteří zůstali v Rusku, a až se Rusko rozpadne...

Jste si rozpadem Ruské federace jistý?

Všechna impéria se dříve nebo později rozpadají. Pokud se Rusko nerozpadne, i po Putinovi bude žít tou svojí zvrácenou idejí „rus-

kého světa“. Namísto Putina nastoupí někdo jiný, ale ruský svět se zase stane myšlenkou, pod níž se Rusové začnou sjednocovat.

Víte, i celkem liberálně, demokraticky orientovaní Rusové ujíždějí na téhle své představě ruského světa jako něčeho výjimečného. Takže i při liberálním ruském prezidentovi se můžeme dočkat jakéhosi ruského nadřazování se nad zbytek světa.

Bez radikálních změn budeme mít s Ruskem potíže navěky.

Nevím, zda přesvědčíte Západ, že jediným řešením je konec Ruska. Ani nevím, zda chci vidět, jak na Kreml padají bomby. Přece jen je Rusko jadernou velmocí...

Manipulace s tématem jaderných zbraní vyvolává strach. Ale vzpomeňte si prosím na film Zelená míle. V jednu chvíli tam hlavní hrdina John Coffey popisuje smrt dvou holčiček. Vrah říká jedné z nich: „Jestli zakřičíš, zabiju tvou sestru.“ A výsledek? Zabil je obě. Dosáhl ale toho, že ani jedna z nich nekřičela.

Přesně takhle se budou chovat Rusové. Snaží se nás donutit, abychom nekřičeli, ale na použití nebo nepoužití jaderných zbraní to nemá vliv. Jen nás chtějí znehybnět a umlčet. Když na to přistoupíme, „utrhnou se ze řetězu“ i další země. Přestanou platit všechna doposud známá pravidla. A to je konec nás všech.

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 7. 5.	5. velikonoční
8 h. Lukavice poutní slavnost Sk 6, 1-7	
9 Mistrovice Ž 33 9 1 P 2, 4-9	
9.30 Orlice J 10, 1-10	
sobota 13. 5.	18 h. Letohrad
neděle 14. 5.	6. velikonoční
8 h. Lukavice Sk 8, 5-17 Ž 66	
9.30 Orlice 1 P 3: 15-18 J 14, 15-21	
pátek 19. 5.	18 h. Kopeček
sobota 20. 5.	18 h. Lukavice
neděle 21. 5.	Svatojánská pout'
8 h. Kopeček Sk 1, 12-14 Ž 27	
9.30 Kopeček 1 P 4, 13-16 J 17, 1-11a	
sobota 27. 5.	18 h. Letohrad
neděle 28. 5.	Slavnost Sslání Ducha sv.
8 h. Lukavice Sk 2, 1-11 Ž 104	
9 Mistrovice 1 Kor 12, 3-13 J 20, 19-23	
9.30 Orlice - děti poprvé ke Stolu Páně	
sobota 3. 6.	18 h. Letohrad
neděle 4. 6.	Slavnost Nejsvětější Trojice
8 h. Lukavice Ex 34, 4-9	
9 Mistrovice Dan 3, 52-56	
9.30 Orlice J 3, 16-18	

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv, Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce

Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741